

Alte Drucke

**CONCIONES || IN EVANGELIA || ET EPISTOLAS, QVAE IN ||
PRAECIPVIS ET ALIIS TOTIVS || anni festis diebus populo
in Ecclesia proponi || solent, è ...**

Prielee, Gilles vanden

Parisiis, 1566

IN FESTO NATIVITATIS MARIAE VIRGINIS, EPISTOLA.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-150282

Deo, carnis curam agit in desideriis. Alterum quod Deo placere studet per vite meritum & sanctimoniam, & proximo prodesse per doctrinam sanam, hic fuit Iohannes Baptista, isle, Herodes rex impius.

2. Ex Iohannis persona discamus sinceritatem fidei, puritatem doctrine, Zelum Dei & virtutum, professionem veritatis, fortitudinem & constantiam in agendo, patientiam denique in aduersis, persuasi scilicet, & si corpus accedant tyranni, animam tamen manere immortalem, eamque à mortis ergastulo liberari, itaque in vitam eternam. Ipse siquidem & alij sancti omnes propter veritatem & iustitiam, odium mortemque deoravit: animemur itaque & nos ipsius exemplo ad mundi odium ac perse-
cutiones, sed sic ut propter veritatem & iustitiam ita de patiatur, non ut fures, homicidæ, hæretici. Nam hæc gratia est apud deum, si quis propter conscientiam Dei suffert molestias, præter meritum affectus malis. 1. Pet. 2.

3. Herodis sanguinolentum exemplum monet nos, ut caueamus ab ebrietate, ut abstinemus à crapulosis conuiuiis, ut oculos nostros auertamus ab impudicis gestibus, & omni leuitate, ne ut ipsi in similibus flagitia incidamus. Præterea monemur ne temere iuremur, atque etiam si forte iurauerimus, ne tamen temeraria vota adimplerimus, tandem ut ab omni hypocrisis quàm alienissimi simus.

IN FESTO NATIVITATIS MARIE VIRGINIS, EPISTOLA.

Ecclesi. 24. Ego quasi vitis fructificavi suauitatem odoris, &c. Finis Epistolæ: Qui elucidant me, vitam æternam habebunt.

Sapientia ipsa quid sit et possit.

Philip. 2.

Iesus Christus qui summi patris testimonium æternæ sapien-

tia (que iuxta germanum sensum de æterna est sapientia) duo peculiariter nobis proponit. Primum quid ipsam sapientiam & sit & possit, cum dicit: Ego quasi vitis fructificavi suauitatem odoris, & flores mei fructus honoris & honestatis. Iesus Christus, qui summi patris testimonium æternæ sapientia habet, quando ait Matth. 3. & 17. Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite: eo quod se humiliauerit formam serui accipiens, deiecitque in mortem probrosissimam, dicit se esse vitem, quod omnium lignorum est vilissimum, quia inutile ad quilibet structuram aut ædificium, ut cætera ligna arborum, & ad nihilum valet, nisi in ignem proiciatur. Latitat tamen sub

hoc vilissimo ligno, vtv videatur omnium arborum *tie habet, a*
 abiectissimum, suavissimus fructus, Deum lætificans & *prisima si*
 homines. Sic Christus lignum vitæ, tanquam omnium *mlitudine*
 vilissimum abiectum fuit, & prorsus pro inutuli habitū, *se ritem di*
 quemadmodum sonant hæ voces, Dæmonium habet: *cit.*
 Seducit turbas: Samaritanus es? Commouit populum:
 adeo vt non sine causa Petrus 1. canon. 2. cap. ex Psalm.
 117. dixerit eum lapidem angularem, quem reprobaue-
 runt ædificantes: offensionis lapidem, & petram scanda-
 li, &c. Quam suaves fructus tandem produxerit hæc vi-
 ris, subsequencia verba testabuntur.

Hæc interim vitis antequam plantata esset, subamara
 erat, ceu in viribus naturalibus videre licet, ino & Rhā-
 nus potestatem inter arbores acceperat. Iudic. 9. Tene-
 bat enim hoc tempore Deus iustitiæ iudicia, Expulit e-
 nim statim post præcepti præuaricationem primos pa-
 rentes nostros è paradiso in hanc miseriæ vallem. An
 non etiam hoc grande iustitiæ fulmen, quod generali
 cataclysmo perdidit totam terram, Noë tantum cum suis
 seruato? Ecquid contigit Sodomitis & Gomorræis? Itō
 quid Israël? Psalm. 77. Erat esca adhuc in ore ipsorum,
 & ira Dei ascendit super eos. At hæc vitis cum ad per-
 fectam vsque ætatem peruenisset, produxit fructus dul-
 cissimos, nempe misericordiam & gratiam. Deus qui
 olim exercuit iudicia iustitiæ, nunc iudicia misericor-
 diæ. Nunc illud Oseæ sexto, Misericordiam volo, &
 non sacrificium, locum habet. Si quis olim in peccatum
 lapsus erat, continuò in se iram sentiebat diuinam, aut
 de medio tollebatur, & lapidabatur. Exemplo est is
 qui in sabbato ligna colligebat, Numerorum deci-
 moquinto. Nunc verò misericordia & veritas obuiaue-
 runt sibi, iustitia & pax osculatæ sunt. Non veni (ait vi-
 tis nostra, Matthæi nono) vocare iustos, sed peccatores
 ad penitentiam. Quod & Paulus testatur, 1. Timoth. 1.
 Fidelis sermo, inquit, & omni acceptione dignus, quo-
 niam Iesus Christus venit in hunc mundum peccatores
 saluos facere, &c.

Quòd ergo hæc verba vni huic sapientiæ Iesu Chri- *Quòd verba*
 sto tribui debeant, testatur ipse plus satis in Euange- *hec de vite*
 lio. Sic nanque dicit Iohannis decimoquinto: Ego sum *Iesu Christo*

*trahi debe-
ant testam
est ipse in
Euangelio.*

*Vitis ater-
na plantata
est in terra
sanctificata,
vtero scilicet
benedicta
virginis ma-
rie, vt inde
exurgens fru-
ctificaret to-
ti generi hu-
mano fru-
ctus honoris
et; benefa-
ctus.*

vitis vera, & pater meus agricola est. Item ibidem: Qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum, quia sine me nihil potestis facere. Vitis quidem principio in terram demittitur, vt inde tum efficacius & commodius exurgat, fructificet & floreat. Ad hunc modum & aeterna illa vitis, vnigenitus Dei patris filius ac Deus ipse Iesus Christus Seruator, propter nostram salutem semet demisit in terram sanctificatam ab aeterno. hoc est, in vterum benedictæ, sanctissimæ, castissimæque virginis ac matris Mariæ, vt inde veluti spon- sus prodiret de thalamo suo, vt inde veluti flos exur- geret, fructificaretque vniuerso hominum generi fru- ctus honoris & honestatis. Hunc sensum per Spiritum sanctum David Ps. octogesimo quarto confirmat. Benedixisti (inquit) domine terram tuam, auertisti captiui- tatem Iacob. Misericordia & veritas obuiauerunt tibi, iustitia & pax osculatæ sunt. Veritas de terra orta est, & iustitia de cælo prospexit. Dominus dabit benigni- tatem, & terra nostra dabit fructum suum. Hæc ter- ra verò sancta non sîmo corporali, & lapidibus olidis obducta est, sed sîmo spiritali, nempe gratia, Spiritus sancti obumbratione, virtute altissimi, lapidibus fidei & charitatis. Vnde angelus ad eam inquit, Luc. 2. Aue gratia plena, dominus tecum: benedicta tu inter mul- lieres: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus al- tissimi obumbrabit tibi.

Deinde posteaquàm vitis in terram demissa est, pro- béque pastinata, tandem prodit etiam & conspicua fit. Ita quoque vera vitis Iesus Christus quum per tempus aliquod in terra sua, in vtero, inquam, beato matris suæ quieuisset, tandem prodiit, factusque conspicuus, hoc est, homo natus est. Hunc sensum confirmat propheta Baruch capite tertio, Hic (inquiens) est Deus noster, & non æstimabitur alius aduersus eum. Hic adinuenit omnem viam disciplinæ, & tradidit illam Iacob pue- ro suo, & Israël dilecto suo. Post hæc in terra visus est, & cum hominibus conuersatus est. Item Angelus Luc. 2. Annuntio vobis gaudium magnum, quod erit omni populo, quia natus est vobis hodie saluator, qui est Chri- stus dominus.

*Ad modum
vitis Iesus
Christus rã-
dem ex ter-
ra benedicta
prodiit, fa-
ctusque est
conspicius,
hoc est, ho-
mo natus est*

Iam ubi sic vitis prodierit, mox gemmis eductis florescit: ita & nostra vitis Iesus Christus ubi adoleuisset, erupit statim in flores honoris & honestatis. Produxit flores charitatis, timoris, agnitionis, & sanctæ spei, dum cælestem illam philosophiam prodidit mortalibus, dum omnibus male habentibus benefecit, dum veram Dei cognitionem homines docuit, dum sp̃e æternæ vitæ in se credentibus pollicitus est. Tandē quando hæc vitis florescere cœpisset, protulit flores honoris & honestatis. Existimo hos flores eos esse sanguineos, qui effluanturque in terram pro nobis miseris peccatoribus. Nam quemadmodū botrus in toreplati expressus emit vitum, ita ille pro nobis dedit effuditque sanguinem suum, ac in eo lauit nos à peccatis nostris.

Hoc autem vinum expressum est ab initio passionis eius usque ad vitæ finem: dum scilicet in horto sudavit aquam & sanguinem, dum in domo Pilati flagellatus & spinea corona perfossus est, dum denique in cruce clavis vulneratus est, & aperto latere sanguinem fudit & aquam in remissionem peccatorum nostrorum.

Cæterum omnibus in vite sic absolutis, tādē in vis profert purum vinum mortalibus. Sic & vitis nostra Iesus Christus quum flores hîc produxisset fragrantissimos, tandem & vinum protulit verè exhilarans cor hominis, hoc est, remissionem nobis largitus est peccatorum, filios nos fecit Dei, & cælestis denique hæreditatis fecit consortes, hoc dicente Apostolo Ro. 3. Proposuit Deus propitiatorem, nempe Christum, per fidem, interveniente ipsius sanguine, ad ostensionem iustitiæ suæ, propter remissionem præcedentiū delictorum. Et cap. 5. Recônciliati sumus Deo per mortem filij eius. Verè fructus honoris & honestatis. Nisi enim dominus reliquisset nobis hos fructus, quā Sodoma fuisset, & quā Gomorra similes essemus.

Est itē Christus verè mater pulchræ dilectionis, & timoris, & agnitionis & sanctæ spei. Ab ipso enim omnes virtutes promanāt, per ipsum apparuit charitas Dei erga nos, per ipsum accepimus spiritum dilectionis & timoris, agnitionis, &

sanctæ spei. tis venimus, in ipso denique spem hæreditatēque habemus & sortimur vitæ æternæ.

Fons omnium virtutum Est ergo & omnis gratia viæ ac veritatis, omnis quoque spes vitæ & virtutis in Christo. De eius nanque plenitudine & accepimus, & hodie etiamnum accipimus omnes gratiam pro gratia, Iohan. 1. Ipse est via in doctrina, veritas in promissis, virtus in tribulationibus & angustiis, vita in præmio. Iohan. 14. Nemo potest venire ad patrem nisi per me, inquit. Ego sum via, veritas, & vita. Non itaque iniuria huiusmodi sibi egregia epitheta hæc attribuit.

Qui sint æternæ sapien 2. Secundò proponit qui sint eius discipuli, & quid ipsis sit datura: de quo sic inquit, *Transite ad me omnes qui concupiscitis me, & a generationibus meis adimplebimini.* Spiritus enim meus super mel dulcis, & hereditas mea super mel & favum. Melis dare veli.

Matth. 11. memoria mea in generatione seculorum. Qui edunt me, adhuc esuriēt: & qui bibunt me, adhuc sitient. Qui audit me, non confundetur: qui operantur in me, non peccabunt. Qui eluciant me, vitā æternam habebunt. Quum itaque in Christo tanquam fonte lōgè vberissimo habeamus omnia quæ vel expetere possimus, vel necessaria nobis esse possint: age transeamus ad illum omnes. Vocat enim nos, inquit, *Transite ad me omnes qui concupiscitis me, &c.* Quod etiā clarius apud Matthæum agit: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiā vos. Iugum enim meū suave est, & onus meum leue: & sum mitis, & humilis corde. Ac si dicat, Apprehēdite omnes citra personarum respectum,

Vinum suū gratiam quæ vobis offertur. Si oneratus es peccatis, & quæris refocillari, ad me propera. Ego sum, ego sum qui deleo iniquitates tuas, Isa. 43. Si infirmus es, ad me veni, ego sum medicus per quem curemini. Non enim indigent qui sani sunt, medico, sed qui malè habēt, Matth. 9. Si esuris, me accede: ego sum panis vitæ, qui de cælo descendendi, Iohan. 6. Si sitis, fons sum salientis aquæ in vitā æternam. Si quis sitit, veniat ad me & bibat, Iohan. 7. Si in tenebris ambulasti, veni sequere me: Ego sum lux vera, illuminans omnem hominem venientem in hūc mundum, Iohan. 1. Nec est quòd hoc te moneat aut retardet, quia ille sublimis residet in cælis, & nos miseri vermi.

Non itur culi hæc in terris repimus. Non enim itur ad eum pedi.

bus, sed animo. Si tibi cœperint sordere hæc terrena, si te pigeat prioris vitæ, si te capiat ardor celestium, iam cœpisti ad Christum accedere. Accedite ad deum, inquit Psalm. & illuminamini, & facies vestræ non cōfundentur.

Nunc pergit declarare eos suos esse discipulos, & bonorum suorum consortes, qui se concupiscunt. Quinam illum concupiscant, à simili scire poterimus. Quisnam quæso concupiscit medicum? Non certè sanus, sed valetudinarius: nec quilibet valetudinarius, sed ille solùm, qui morbum suum agnoscit, & eo cupit liberari. Sic nemo etià concupiscit hanc sapientiam verè, nisi qui suam ipsius stultitiam cognoscit. Nemo concupiscit huius vitis vinũ, nisi qui esurit, & siti premitur. Nemo cōcupiscit hanc omnium virtutum matrem, nisi qui se omnibus vitiis contaminatum faretur. Nemo cōcupiscit hanc viam, nisi qui se aberrasse videt, & reduci cupit. Nemo concupiscit hanc veritatem, nisi qui suum agnoscit mēdaciũ. Nemo denique concupiscit hanc vitam, nisi qui se in morte ipsissima versari videt. Si nos igitur verè Christi discipuli & consortes esse volumus, ante omnia nostrā miseriam, nostram infirmitatem, nostrum errorē, nostra peccata agnoscamus oportet, & vnus ip̃s gratiā, misericordiam, auxilium, consolationem desideremus necesse est: necnō toto cordis affectu à generationib⁹ eius impleri anhelemus oportet, hoc est, à sanctis catholicisq; prædicatoribus, quales fuere Apostoli, qui sunt generatio Christi, hoc testante Plā. Hæc est generatio quærentium dominum, quærentium faciem Dei Iacob. Hæc nimirũ ratione id summopere desiderare debemus, quia spiritus domini super mel dulcis, & hæreditas eius super mel & fauim: memoria eius in generatione seculorum, Oculis enim non vidit, nec auris audiuit, quæ præparauit Deus diligentibus se. 1. Corinth. 2.

Sunt etiam ipsius discipuli & bonorum suorum consortes, qui ipsum edunt & bibunt, hoc est (secundum testimonium eius Iohan. 4. & 6.) qui credũt in ipsum, qui certò sibi persuadēt ipsum carnem suam pro ipsis tradidisse, sanguinemque suũ pretiosum fudisse in remissionem peccatorũ. Si itaque & nos Christi discipuli ac cō-

*ad deũ for-
tem viuum
pedibus, sed
animo.*

*Discipuli
Christi sunt
& bonorũ
eius consor-
tes qui eum
concupiscunt.*

*Psalm. 23.
Apostoli,
& catholici
doctores ge-
neratio Christi
sunt.*

*Discipuli
item Christi
sunt qui ip-
sum edunt
& bibunt,
hoc est, in ip-
sum credunt.*

fortes esse volumus, in ipsum constanter credamus, & omnia bona de ipso nobis polliceamur oportet. Sic verè ipsum & edemus & bibemus, & saturabimur. Nihil in mundo vniuerso tam dulce vel suaue est, quin satietas & nausea tandē sequatur. Verum Christus contrā tam dulcis ac suauius est, vt ipsum edētes sint esuritura, & ipsum bibentes sititura adhuc: sed sic tamen esuritura ac sititura, vt neque esuriant neque sitiant in aeternū. Hac esurie & siti laborabat Dauid, dicens, Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te, Deus. Et iterum, Heu quia incolatus meus prolongatus est. & Psal. 16. Satiabor cū apparuerit gloria tua. Sic etiam Paulus Philipp. 1. dicebat: Cupio dissolui, & esse cū Christo. Item Roman. 7. Infelix ego homo, quis me liberabit de hoc corpore mortis obnoxio?

Psal. 41.

Discipuli eius sunt qui ipsum audiunt, & in eo operantur

Sic sunt eius discipuli, qui ipsum audiūt, & in eo operantur, hoc est, sicut ipse docet Iohan. 13. qui iuxta mandatum eius ita inuicem diligūt, sicut dilexit nos. In hoc, inquit, cognoscent omnes quod discipuli mei sitis, si dilectionem habueritis adinuicem. Si ergo & nos Christi esse volumus discipuli, sic verbū ipsius, nempe praecepta, audiamus necesse erit, vt diligamus mutuo, & honestam conuersationem agamus, vt non confundamur. Audiuit Matthæus sedens ad telonium, dominum sequens, & omnia sua relinquens, nec confusus est. Audiuit Zachæus descēdens ab arbore, dans dimidiam partem bonorum suorum pauperibus, reddēnsque quadrupliciter iniquē partem. Audierunt Apostoli, relinquentes patrem & retia. Audiuit Paulus è cælo vocatus dominum. Audiuit & Dauid post adulterium, desitque peccare. nec sunt confusi. Econtrā omnes qui ipsum derelinquunt, confundentur. Pharaō audire contempsit, & ideo confusus est, demersus in medio maris rubri, Exod. 14. Iudas audire noluit, ideo suspensus crepuit medius, Act. 1.

Matth. 9.

Luc. 19.

Matth. 4.

Discipuli eius sunt qui ipsum elucident, hoc est, imitantur.

Postremò sunt eius discipuli, qui ipsum elucidant, hoc est imitantur, hoc testante B. Petro. 1. cap. 2. Christus, inquit, passus est pro nobis, vobis relinquēs exemplum, vt insequamini vestigia eius. Vel qui scrutantur scripturam, qui enarrant gloriam Dei, qui elucidāt oracula, sic vt ad iustitiam erudiat multos, sunt verè eius discipuli.

Siguitur & nos ipsius discipuli esse cupimus, conforté- que bonorum suorum, cum ipso etiam patiamur & moriamur oportet, sapientiamque diuinam elucidemus, & ignorantes doceamus viam iustitiæ, vt iuxta Daniele cap. 12. fulgere possimus quasi splendor firmamenti, & quasi stellæ in perpetuis mansionibus cælestibus. Psalm. 118. Beati qui scrutantur testimonia tua, &c.

Summatim transeamus ad illum omnes, edamus hūc panem viuum, & bibamus ex hac aqua saliente in vitam æternam: hoc est, credamus in ipsum, ad ipsum vnum in omnibus necessitatibus nostris confugiamus, vnicè illo nitamur. Verum interim audiamus etiam illum, hoc est, verbum ipsius audiamus, & voluntati eius obsequamur sedulò, ita enim non confundemur in æternum. Operemur quoque in illo, hoc est, non nostra opera, sed ipsius in nobis opera exerceamus. Ita enim nunquam peccabimus. Ipsum denique dilucidemus, hoc est, induamus, & vndiquaque imitemur. Ita vitam æternam habebimus.

Lectiōem hanc Sirachi ad hodiernam festiuitatem detulerunt patres, necnon allegoricè interpretati sunt de Maria virgine, quum præsertim persona loquens in fœminino genere apud Sapientem loquatur. Et non incommode profectò in domini matrem transferri ea potest, cum ea quæ conueniunt filio, non sint aliena à matre. Nam hætenus quidem est vtique dicenda Maria vitis fructificans, quòd protulit vinum illud omnium & nobilissimum & fragrantissimum, quod & Deum ipsum & angelos & omnes pios vnicè exhilarat, nempe filium Dei Iesum Christum dominū nostrum, qui fructus flosque est omnis honoris ac honestatis: æ proinde ipsius personæ etiam est attribuēda, quum præsertim inter cætera in præsentī lectione habeatur, *Ego mater sum pulchræ dilectionis, &c.* Nam hætenus quoque Maria non ineptè vocari potest mater pulchræ dilectionis, & timoris, & agnitionis, & sanctæ spei, quòd genuerit filium dilectionis, dilectissimum, inquam, Dei patris filium, qui verum domini timorem nos docuit, imò qui ipse est pavor noster, per quem & Deū & veritatem cognouimus, in quo summa etiam salutis nostræ spes nobis est sita. Sic denique & hætenus omnem gratiam viæ & veritatis, spēm.

Declaremus

& nos in

his omnibus

veros Chri-

sti discipulos

vt bonorum

suarum con-

sortes esse me-

reamur.

Maria non

absurdè vi-

tu fructifi-

cans dici po-

test.

IN F E S T O

que vitæ ac virtutis omnem fuisse in Maria dici potest, quòd illum in vtero suo gestauerit, qui est via, veritas, resurrectio, iustitia, redemptio & vita, Iohan. 11. & 14. Consule Dionysium Carthusianum, qui & præsentem lectionem mysticè tractat in honorè Deiparæ virginis.

E P I L O G V S.

1 *Æterna patris sapientia seipsam commēdat, & commoda sua describit, quid sit, & quid possit, idque multis epithetis, quæ sibi attribuit, ostendit, ut inde cognoscamus quod nobis omnia bona venerunt pariter cum illa, Sap. 7.*

2 *Quia Christus fons & cornu copiæ est omnium gratiarum, passim omnes inuitat ad suum discipulatum, bonorumque suorum consortium, & vnde veri sui discipuli cognosci queant, aperit.*

3 *Dulcedine promissionum suarum ad amplectendam sapientiam nos mirum in modum allicit. Hoc sonant huiusmodi voces, Qui edunt me, adhuc esurient: qui bibunt, adhuc sitient. Qui audiunt me, non confundetur. Qui operantur in me, non peccabunt. Qui eluciant me, vitam eternam habebunt.*

IN EODEM F E S T O N A T I V -
T A T I S B. M A R I A E, E V A N G E L I V M.

Manb. I. Liber generationis Iesu Christi filij David, filij Abraham, &c. Finis Euangelij: De qua natus est Iesus qui vocatur Christus.

Vmma totius contextus Euangelici ad tria præsertim se extendit. Primò enim testatur Euangelista, illum quem lex & prophetae, adeoque ab ipso statim mundi exordio patres promississent Seruatorem, nempe Iesum Christum, nunc esse natum, hominem factum, & ad generis humani salutem missum, tempus gratiæ apparuisse, cessasse antiquam Dei iram, propitium iam hunc factum esse miseris mortalibus, ideoque nemini negandam veniam, omnibus paratam esse salutem.

Natiuitatis Quòd quàm magnificum gaudium & ingēs voluptas Christi gau sit, natum esse Christum, non potest aliunde manifestius dium & ro deprehendi, quàm ex consideratione summæ illius mi-
luptas, vnde ferix, qua prius laborabat vniuersum genus mortaliū.

Satis constat ex sacris literis, nos per lapsum illum protoparētum nostrorum obnoxios fuisse non solum peccato (quod tamen alioqui per se satis graue est) verum etiā mortui temporali, tum aeternae, item Satanae tyrānidi, maledictioni legis, & aeternae damnationi. Quid autem hac miseria miserius excogitari potest? Quid hac seruitute seruilius potest fingi? Nihil sanē. Et nemo o- *Nemo pra-*
 terat, neque certē patriarcha, neque propheta, neque sa- *ter Deum à*
 tyrannide cerdotes, neque reges, quantumlibet alioqui sancti, pij, *Satanae nos*
 & iusti, imò ne angeli quidem. solus poterat Deus. Hic *expedire po-*
 nimirum pater ille cæli terræque indulgentissimus mi- *tuit.*
 fertus nostri, nolēnsque perire malē, quos optimus opti-
 mē condiderat, statim post lapsum promittit venturum
 semen mulieris quod contereret serpentis caput: utque *Genes. 3.*
 certiores redderemur de hoc ipso semine, sensim aper- *Seminis cæ-*
 tius atque apertius illud descripsit, primò dicens illud *pus serpentis*
 futurum semen Abrahæ, deinde nasciturum ex semine *contritiuerō*
 David: hinc fore Deum ipsum, & ipsius filium: dein per *delineatio.*
 prophetas explicans quomodo is tandem vēturus esset,
 quid facturus, dicturus, passurus. Quum itaque plenu-
 do temporis appropinquasset, emisit illum, factum ex *Galat. 4.*
 muliere, castissima nempe matre virgine, factum sub le- *Christus in-*
 ge, & humane nostrę infirmitati per omnia (excepto pec- *firmitati hu-*
 cato) obnoxium, ut nos à peccato, morte, satana, maledi- *mana, dem-*
 ctione legis, & damnatione aeterna assereret. Hanc iam *pto peccato*
 emissionem Seruatoris nostri Christi, hunc aduentum *obnoxius.*
 nobis Euangelista hic annuntiat.

Nunc verò considerate quantā lēgitimā voluptatēmq;
 ille cōciperet, qui vinctissimus, flagitiosissimus, & mortis
 supplicio adiudicatus, in ipso educationis momēto nun- *Simile ac-*
 tium audiret serio dicētem: En homo, tu peccasti, dignus *commodum.*
 es morte, & quouis suppliciorum genere. Verū rex tui
 misertus est, ac remittit tibi noxam omnem, adeoque fi-
 lium suū vnicū pro tuis sceleribus auferēdis tibi mittit.
 Bone Deus, quā ille exiliret præ gaudio, quanta per-
 funderetur animi tranquillitate? Ad eundem verò mo-
 dum, quod nuntium nobis hominibus sceleratissimis,
 milleque cōmeritis mortes, adeoque aeterno igni adiudi-
 catis contingere potest gratius, quā q̃ Iesus Christus

Iohan. 3.

vnigenitus Dei patris filius nobis saluandis & liberandis venerit in hunc mundū, sitq; factus noster frater? Atqui hoc nuntium nobis Euangelista in presenti Euangelio nuntiat. Est igitur illud omnibus afflictis, contritisque

*In que ma-
la per primi
hominis la-
psum inci-
deramus.*

simum. Hinc Apostolus Ro. 5. dicit, Per vnum hominem in hunc mundum peccatū intrauit, & per peccatū mors: & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccauerunt. Sed non sicut delictum, ita & donum. Si enim vnus delicto multi mortui sunt, multo magis gratia Dei & donum, in gratia vnus hominis Iesu Christi in plures abundauit. Vnde contra ignorantiam, sapientia lumen dedit, Iohan. 1. contra mendacium, veritatem, Iohan. 14. & 18. contra iniustitiam, iustitiam. 1. Corinth.

*Mors natu-
re, culpæ &
gehennæ.*

1. Rom. 3. contra amorem creaturarū, amorē Dei, Ro. 5. 1. Iohan. 4. & contra mortem, vitam. Nam contra mortem naturæ, resurrectionem, Iohan. 5. 11. & 1. Corinth. 15. contra mortem culpæ, vitam attulit gratia, Iohan. 10. Postremo contra mortem gehennæ, vitam contulit gloria, Iohan. 10. Ego vitam æternam do eis. Item Rom. 5. Sicut peccatum regnauit in mortem, ita & gratia regnet in vitam æternam, per Iesum Christum dominum nostrum. Nam in hæc omnia mala per lapsum primi hominis incideramus. Nō ergo pro simplici catalogo aut historia hic liber generationis Iesu Christi accipi debet.

*Christi pro-
cessit ex
qua proces-
sit, declara-
tur, & cur.*

2. Secundō declarat prolapiam ē qua is idem Seruator processit, seu quo genere humanam suam naturam sumperit, nimirum ē patriarchis, sacerdotibus, regibus, prophetis, principibusque: vt constet liquidō filiū illum Mariæ Iesum verē esse promissum Messiam, & verum hominem: non simpliciter prophetam, neque hominem celestem, aut ærium, phantasticūve. Ob id nimirum primō omnium genealogiam altissimē repetit, deducitque hanc ad Dauidem & Abrahamum vsque. Nam hinc demonstrat, Iesum ex iis maioribus natum esse secundum carnem, ē quibus nasciturum Messiam sacra prædixerāt oracula. Etenim Abrahamo & Dauidi cum primis promissum erat, vt ex ipsorum progenie nasceretur Christus: ideoque Matthæus dominum Iesum statim initio filium Dauidis & Abraham vocat.

Genes. 22.

26. 28.

Psal. 131.

Sunt quidem nonnulli, qui gloriosum ducunt, si singularum hic personarum vel benefacta, vel malefacta recensere norint: verum non ob aliud recenset eas (ut diximus) Evangelista, nisi ut probet Iesum esse Christum, dum is ex illorum prosapia natus est, & quorum Christus nasci debebat. Hoc igitur cum primis respicere debemus.

Aut si omnino merita singulorum expendere libet, ex prosapia eius cognitione duo precipua discere debemus: summam nimirum ipsius excellentiam, & maximam

contra submissionem. Excellentia quidem est, quod natus est ex patriarchis, sacerdotibus, prophetis, regibus, & principibus: submitio vero, quod & peccatoribus etiam prognatus est. Quod sane ex patriarchis natus est, indicium facit, ipsum verissimum ipsissimumque esse patriarcham, & hoc Isa. 9. etiam habetur: Pater futuri seculi.

Quod ex sacerdotibus, innuit ipsum verum summumque esse sacerdotem, iuxta quod David Psal. 110. dicit: Tu es sacerdos secundum ordinem Melchisedech, Quod

ex prophetis, arguit ipsum ipsissimum esse prophetam, iuxta quod Moses Deut. 18. dicit: Prophetam suscitabit vobis Deus vester de fratribus vestris, similem mei, ipsum

audietis. Quod ex regibus & principibus, argumento est ipsum esse regem regum, dominum dominantium, & principem principum, iuxta illud Isa. 9. Super solium David & super regnum eius sedebit. Et Psal. 71. Dominabitur a mari usque ad mare, & a flumine usque ad terminos orbis terrarum. Coram illo procident Aethiopes, & inimici eius terram lingent. Et adorabunt eum omnes reges terrae, omnes gentes servient ei. Item Psal. 44.

Quod autem natus est ex peccatorum progenie, insigne humiliationis indicium est, indeque adeo certificamur non solum ipsum venisse propter iustos, sed & peccatores salvandos, & peccatoribus respicientibus propitium fore, multo minus eos reiecturum. Atque hic maxima omnium consolatio sese exerceat. Et nihil quoque vehementius scriptura inculcat, quam hoc ipsum. Non veni, inquit, propter iustos, sed peccatores. Quod & Paulus aperte testatur, inquiens. 1. Timoth. 1. Fidelis sermo, & omni acceptione dignus, quia venit Iesus in hunc mundum peccatores salvos facere. Item dominus ipse Luc. 19. Venit scilicet

Prosapie ac parentum Christi excellentia, & submitio.

Ortus Christi ex patriarchis, sacerdotibus, prophetis, principibus & regibus.

Christus ex regibus ortus.

Insigne humiliationis indicium.

Matth. 9.

lius hominis quærere & saluum facere quod perierat.

*Generatio
nis & profu-
pia Christi
conclusio con-
sideratur.*

Nunc consideranda conclusio prosapia seu generatio-
nis Christi. Vbi Euangelista generationem ipsam ab
Abrahamo vsque ad Dauidem, & à Dauidè vsque ad Io-
seph perduxit, non dicit ex Ioseph genitum esse domi-
num, sed ex Maria vxore seu sponsa Ioseph. Qua quidem
auersione ostendit, non illum ex virili semine (vti alij
homines solent) conceptum & natum esse, sed ex castis-
sima virgine, citra viri operam. Quod enim in ea natum
est, de Spiritu sancto est, Matth. 1. Atque per hoc itidem
probare vult, ipsum verè esse promissum Messiam. Ha-
bemus enim apud Isaiam 7. virginem concepturam, &
parituram Emanuelem: ideòque & Christus Genes. 3. se-
men mulieris vocatur, non semen viri. Quum igitur Ie-
sus solius mulieris semen fuerit & ex virgine natus, cer-
tissimum est ipsum verè Messiam esse.

*Hebreorū
mos in gene-
alogis conte-
xendis.*

Quæstio hic oritur: quum Christus non sit natus ex
semine Ioseph, quur per ipsius generis catalogum osten-
datur genus Christi? Respondetur: Hebræis non esse
morem genealogias, nisi per virorum enumerationem
contextere, Hieronymo teste: ad hæc legem à Deo datam
talem Israëlitis, vt viri vxorem ducerent de tribu & co-
gnatione sua, Numer. 36. Cùm itaque Ioseph vir iustus
& timens Dei fuerit, haud dubiè huic legi morem gessit,
sicque Mariam ex sua tribu duxit vxorem. Quare con-
uenienter Euangelista Iosephi genus contexuit, vt quod
idem fuerit & Mariæ genus, ideòque & Christi.

*Nomen &
vite condi-
tio Christi
nati ac præ-
dictio.*

3 Tertiò ponitur nomen & vitæ conditio verbi incar-
nati. Fuit nomen filio Mariæ, Iesus: quod Hebræis Sal-
uatorem sonat. Hoc autem nomen non fortuitò aut hu-
mana voluntate ei impositum est, sed diuinitus: quod
nimirum verè Iesus, seu Saluator futurus esset: quod &
fuit. Nam inde & angelus ad Ioseph ait: Vocabis nomē
eius Iesum: ipse enim saluum faciet populū suum à pec-
catis ipsorum. Sunt quidem & alij nonnulli hoc nomine
insigniti in sacris literis, veluti Iosua, Iesus filius Iose-
dech, & Iesus Sirach scilicet filius, auctor libri qui Ec-
clesiasticus intitulatur. Verum in nullum competit ve-
rius, quàm in filium Mariæ. Is enim verè saluat, liberat,
& fert opem: non temporaliter modò: sed & eternaliter.

*Eccles. 46.
Hagg. 2.
Zachar. 3.*

Vnde & Petrus: Non est in alio quoquam salus, neque aliud nomen datum inter homines in quo oporteat saluos fieri, Act. 4.

Porrò quòd idem & Christus dicitur, dignitatis & officij vocabulum est. Christus idem est & dicitur quod vnctus. Vncti autem sunt sacerdotes & principes. Quòd ergo Iesus dicitur vnctus, id euincit ipsum & sacerdotem & regem esse. Verè autem sacerdos est, isque ater-nus: quia semetipsum pro nobis obtulit Deo hostiam viuam in odorem suauitatis, eaque vnica in aeternum consummauit sanctificatos. Verè quoque rex est, isque itidem ater-nus: quia est dominus omnium, iudex viuorum & mortuorum, ad regnum patriæ celestis via, ianua & introductor.

Quum ergo ita res habeat, agnoscamus ex animo & perpetuò hunc Mariæ filium pro vero Salvatore, sacer-dote, & rege: eoque ipsi & fidamus & adhareamus & obsequamur: quòd sic per ipsum saluemur, reconciliemur, & aeternum regnemus. Amen.

EPILOGVS.

1 Intentio Euangelistæ Matthæi, ostendere Iesum verum Mes-siam, hoc est, Christum patribus promissum, iuxta prophetarum oracu-la ex stirpe sacerdotali & regia in Beth-lehem natum, Mich. 5.

2 Exorditur Euangelista genealogiam Christi ab his duobus, Abrahamo & Dauido, vel quòd horum memoria celeberrima sit, pariter & gratiosissima apud Iudeos: vel quòd his duobus po-tissimum promissus sit ille tot seculis expectatus Christus in He-braeorum oraculis, quibus summam habent fidem etiam illi qui Christo repugnant, Genes. 22. Galat. 3. Luc. 1. Psal. 131.

3 Quoniam apud Hebraeos plures fuerunt qui nomen Iesu sor-titi sunt, idcirco cognomine addito discernitur à ceteris. Porrò Christus græcè vnctum significat: quo vocabulo Hebræi sonant regem, atque suum diu expectatum Mes-siam. Vno igitur voca-bulo simul & regis & sacerdotis dignitas explicatur, quum vter-que dignitas & regis & sacerdotis dignitas vni competat Christo, quod omniū rex & idem summus sacerdos, solus Deam patrem peccatis offensum sui corporis victima placarit, ac depulsa mortis tyrannide, & peccati regno destructo, celeste regnum omnibus aperuerit.

Christus di-gnitate & officij voca-bulum est.

Ephes. 5.

Christus ve-rus Salua-tor, rex & sacerdos.

Christi ge-nealogia ex Abrahamo & Dauide.

Vno voca-bulo regis et sacerdotis di-gnitas com-prehenditur. Apoc. 19. Hebr. 10.

IN FERIIS D. MATTHÆI

APOSTOLI, EPISTOLA.